

बालबालिकालाई कति समय मोबाइल/टिभी हेन दिने ?

स्क्रीन टाइम भनेको के हो? उमेर अनुसारको स्क्रीन टाइम कति हुनु पर्छ?

डा. प्रकृति भण्डारी

अहिले इन्टर्नेटको जमाना हो। यो समयमा इन्टर्नेट, मोबाइल, ट्याबलेट लगायतका याजेटबाट ज्ञानसूक्त उमेरका व्यक्ति पनि अचुको छैन्। यसलाई कसरी सदृश्योग गरेर चलाउने भन्ने ज्ञान हुने उमेरको मान्धेको लागि त ठिकै छ तर यस्तो केही ज्ञान नभएका बालबालिकालाई भने यसबाट हुन सक्ने दीर्घकालीन असरको दर्हनु।

स्क्रीन टाइम लगभग उत्तै छ।
दुई वर्ष मुनि : शून्य स्क्रिन टाइम

३ देखि ५ वर्ष : एक घण्टाभन्दा कम स्क्रिन टाइम।

५ वर्ष देखि माथि : दिनको दुई घण्टाभन्दा कम स्क्रिन टाइम।

स्क्रीन टाइमको नियम कस्तो हुनु पर्दछ?

कस्तो सामग्री हेने, कुन समयमा हेने यो सबैको नियम बनाइदैनु पर्दछ।

दुई वर्ष मुनि का

बालबालिकाको स्क्रीन टाइम शून्य हुनु पर्छ भने ३ देखि ५ वर्षका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

५ वर्ष भन्दा मार्थिका बालबालिकालाई

गुणस्तरीय शैक्षिक मिडियो मात्र देखाउनु पर्दछ र

आफू पनि सौं बसेर जे देखाइहेको हो त्यो वर्णन गर्दिनु पर्छ।

उसले हेदै गरेका कुराहरु दैनिक जीवनका कुरा

सँग वा उसको पुस्तकमा आफूको

सामग्रीहरूसँग वा खेलनासँग

मिलाएर केही सिकाउने किसिमको

कुराहरु मात्र देखाउनु पर्दछ।

भएपनि अत्यधिक मात्रामा स्क्रीन टाइम दिने गरिएको छ भने बालबालिकाया थुप्रै नकारात्मक र दीर्घिकालीन असरहरु देखा पर्ने सम्भावना हुन्छ जस्तै: १) भाषामा ढिलाइ २) एकाग्रता अवधिमा असर ३) सन्तुष्ट नरहो ४) आत्म विनियममा असर ५) दैनिक जीवनको समस्या समाधान गर्न गाहो हुने ६) भावनात्मक टाइम दिएर र सिकाए, गाना गाँडै उसलाई नाच्न लगाए, चित्र बनाउन दिएर, रंग भर्न दिएर र यस्ता अन्य थुप्रै क्रियाकलापहरू।

७) अलै दूला बच्चाहरूले मो बाइल / ट्याबलेट / टिभी चलाउने समयमा उसले चलाउने सामाजिकमा आफूले नजर राख्नु पर्छ।

८) सामाजिकमा आफूले नजर राख्नु पर्छ।

९) सामाजिकमा आफूले नजर राख्नु पर्छ।

१०) सामाजिकमा आफूले नजर राख्नु पर्छ।

११) सामाजिकमा आफूले नजर राख्नु पर्छ।

१२) सामाजिकमा आफूले नजर राख्नु पर्छ।

१३) सामाजिकमा आफूले नजर राख्नु पर्छ।

१४) सामाजिकमा आफूले नजर राख्नु पर्छ।

१५) साम

धौलागिरि आरोहणमा पदमार्ग सुनसान, आधार शिविरमा चहलपहल

-कमल खत्री

बैनी, द असोज (रासस)

म्यादी हुँदै धौलागिरि प्रथम हिमालको आधार शिविर जाने पदमार्गमा सुनसान छ। यहाँ पर्यटकको आगमन अझै हुन सकेको छैन। तर धौलागिरि हिमालको आधार शिविरमा भने विस्तारै चहलपहल बढन थालेको छ। पर्यटकले हेलिकोप्टर प्रयोग गर्न थालेपछि पदमार्ग सुनसान बनेका हुन भने हिमालको आधार शिविरमा चहलपहल बढन थालेको हो।

धौलागिरि गाउँपालिका-४ मुदीस्थित संसारकै साँतै अलो (८,१६७ मिटर) धौलागिरि हिमालको आरोहण र आधार शिविर क्षेत्रको भ्रमणमा जाने पर्यटक यतिबेला हेलिकोप्टरको प्रयोग गर्न थालेका छन्। सरकारले भदौ दोस्रो सातादेखि हिमाल आरोहण खुलाएर्गैन् धौलागिरिको आरोहण र भ्रमण गर्न बाट्य तथा आन्तरिक पर्यटक आउन थालेका छन्। “अधिकांश आरोहण, पर्यटक, पथर्पशक, भरियालगायत हेलिकोप्टरमार्फत आधार शिविर पुन थालेका छन्”, धौलागिरि-४ बगरका सुकबाहुदुर सुनारले भन्नुभयो, “यस यामा ६ शेर्पा मात्र पदमार्ग हुँदै आधार शिविर एका छन्।” हेलिकोप्टरको प्रयोग गरी भएडे ८० जना आधार शिविर पुगेका उहाँले बताउनुभयो। केही पर्यटक मुस्ताडको मार्फा हुँदै आधार शिविर पुगेका छन्।

अहिल्ला वर्षहरूमा एउटा

यामा दुई पटकसम्म खच्चडबाट सामान ढुवानी गरी आधार शिविर पुन्याउने गरिन्थ्यो। यस पटक भने पदमार्ग हुँदै पर्यटकको आगमन भएको छैन। कही वर्षयता धौलागिरि जाने पर्यटकले हेलिकोप्टरको प्रयोग बढी गर्न थालेका छन्।

काठमाडौँबाट विभिन्न सवार सीधान प्रयोग गरी धौलागिरि-७ ताकम र त्यहाँबाट हेलिकोप्टरमा आधार शिविर पुगे र त्रिम बढेको छ। पदमार्ग सुनसान बन्दा स्थानीय हेटल व्यवसायी र खच्चड व्यवसायी मार्गमा पेकेका छन्। आधार शिविरमा पर्यटकको बाल्को उपस्थिति हुँदा पदमार्गअन्तर्गतका दोभान र इटाली क्याम्पिका होटल पूर्णस्पत्ता सञ्चालन हुन सकेका छैन। पदमार्गको यात्रा लामो, जोखिमपूर्ण र सञ्चार पहुँचन्नदा टाढा हुँदा पर्यटक महिंगो शुल्क तिरे हेलिकोप्टरमा गन्तव्यतर्फ लामे गरेका छन्। पछिल्लो समय पदमार्गमा गाउँपालिका, प्रदेश र सझीय सरकारले समेत पदमार्ग निर्माण गर्दै आएका छन् भने सञ्चारको पहुँचसमेत बढाउँदै लगिएको छ। अक्कर पहाड, जड्गल, खोलानाला हुँदै पदयात्रा गर्नुपर्ने भएकाले धौलागिरि पदमार्गको यात्रा साहसिक मानिन्छ। भदौ अन्तम महिला पुनः आरोहणका लागि आधार शिविरमा पुगेका छन्। पदमार्ग पर्हितका कारण जोखिमपूर्ण रहेको श्रेष्ठले बताउनुभयो।

दुई कीर्तिमानको प्रयास गरिन्दै

यस पटक धौलागिरिमा दुई कीर्तिमानको लागि प्रयास गर्दैदै छ। नेपाली महिला टोली पहिनो

छ। ‘पाइनर एडमेन्चर’ र ‘हिमालयन गाईड मार्फत पनि पर्वतारोही आधार शिविरमा पुगेका छन्। सेभेन समिट ट्रेक्सका प्रबन्धक थानेश्वर गुरागाइ भारी वर्षा र ७२ घण्टे पीसीआर रिपोर्टको मापदण्डका कारण अधिकांश आरोही स्पार्टिवाट हेलिकोप्टरमा आधार शिविर पुगेको बताउनुहन्छ। उनीहरू विभिन्न सवारी साधनमा धौलागिरि-७ ताकम र मझाला गाउँपालिकाको बाबियाचौर हुँदै त्यहाँबाट हेलिकोप्टरमा आधार शिविर पुगेका हुन्। “हाम्रो व्यवस्थापनमा यस यामा २६ विदेशी र २१ नेपाली पर्वतारोहीले धौलागिरिको आरोहण गर्दै छन्”, उहाँले भन्नुभयो।

धौलागिरिको पहिलो आरोहणको तयारीमा रहनुभएकी चल्कार पूर्णिमा श्रेष्ठले आफू मार्फा हुँदै पदमार्ग भएर आधार शिविरतर्फ प्रस्थान गरेको जानकारी दिनुभयो। उहाँले गत वर्ष वैशाखमा नेपाली महिलाको तर्फबाट पहिलोपटक धौलागिरिको सफल आरोहण गर्ने प्रयास गर्नुभएको थियो। “त्यो बेला आधार शिविरमा कोरोना सङ्क्रमण फैलिएपछि आरोहण स्थगित गयाँ”, उहाँले भन्नुभयो। यस पटक तीन महिला पुनः आरोहणका लागि आधार शिविरमा कोरोना सङ्क्रमण फैलिएपछि आरोहण स्थगित गयाँ”, उहाँले भन्नुभयो। यस पटक तीन महिला टोली पहिनो

नेपालाले सगरमाथा, चोयु, मकाल, मनास्तु, लोत्से, कञ्जनजङ्गा, अन्नपूर्णसमेत आठ हजार मिटर अला १२ हिमालको आरोहण गरिसक्नुभएको छ। कीर्तिमानको प्रयास गरिन्दै नेपालाले वैशाखमा धौलागिरिको शिखरमा पाइला राख्न सक्नुभएको छैन। गत वैशाखमा समेत कार्लोसले धौलागिरि आरोहणको प्रयास गर्नुभएको थियो। कार्लोसले आप्नो ६० देखि ८२ वर्षको उमेरमा नेपालाका सगरमाथा, चोयु, मकाल, मनास्तु, लोत्से, कञ्जनजङ्गा, अन्नपूर्णसमेत आठ हजार मिटर अला १२ हिमालको आरोहण गरिसक्नुभएको छ। कीर्तिमानको प्रयासमा हेका दुवै टोलीले यही असोज २९ गतेसम्म धौलागिरि आरोहण गरीसक्ने योजना बनाएको छ।

दुई कीर्तिमानको प्रयास गरिन्दै

यस पटक धौलागिरिमा दुई कीर्तिमानको लागि प्रयास गर्दैदै छ। नेपाली महिला टोली पहिनो

हो। गाउँमा बिजुली बत्ती पनि आयो। साथै गाउँगाउँमा भिरिएको आधुनिक मिलको प्रयोग हुन थाल्यो। पहिलाको जसरी जोस जाँगर पनि उमेरसँगै घटेपछि ढिकीजाँतो गर्न असम्भव हुन पुग्यो। युवापुस्ताले ढिकीजाँतो बेवास्ता र आधुनिक प्रविधिको प्रयोग बढेपैरी परम्परागत कुटानीपिसानीका ती साधन लोप हुन थालेका हुन्।

दोरी गाउँपालिका-४ नेवार गाउँका ७६ वर्षीय चुद्धुर्दिमान श्रेष्ठले आफ्नो जीवनको धेरै वर्ष ढिकी कुटेर र जाँतो पिने र बिताउनुभयो। ढिकीमा कुटेको धाराको चामल, काउनो, साबा साथै जाँतोमा पिनिएको मकेको भात, कोदोको ढिँडो, फाँपरको रेटी तथा ढिँडोलगायतका खानेकुरा ढिकीजाँतोमा कुटेको र पिने गरेर परिवारलाई खुवाएर जीवन धान्दै आउनुभयो। उहाँलाई नै यतिबेला विगतमा ढिकी जाँतोमा सङ्कर्ष गरिएका ती दिन समय कथाजस्तै लामे गरेको छ।

उहाँका पालामा गाउँमा नभएको नभै घर हुँदैन थियो। पछिल्लो समय ती साधन हराउन थालेपछि गाउँधरका वृद्धवृद्धलाई कुनै बेलाको कथाजस्तै भएको

हो। गाउँमा बिजुली बत्ती पनि आयो। साथै गाउँगाउँमा भिरिएको आधुनिक मिलको प्रयोग हुन थाल्यो। पहिलाको जसरी जोस जाँगर पनि उमेरसँगै घटेपछि ढिकीजाँतो गर्न असम्भव हुन पुग्यो। युवापुस्ताले ढिकीजाँतो बेवास्ता र आधुनिक प्रविधिको प्रयोग बढेपैरी परम्परागत कुटानीपिसानीका ती साधन लोप हुन थालेका हुन्।

दोरी गाउँपालिका-४ नेवार गाउँका ७६ वर्षीय चुद्धुर्दिमान श्रेष्ठले आफ्नो जीवनको धेरै वर्ष ढिकी कुटेर र जाँतो पिने र बिताउनुभयो। ढिकीमा कुटेको धाराको चामल, काउनो, साबा साथै जाँतोमा पिनिएको मकेको भात, कोदोको ढिँडो, फाँपरको रेटी तथा ढिँडोलगायतका खानेकुरा ढिकीजाँतोमा कुटेको र पिने गरेर परिवारलाई खुवाएर जीवन धान्दै आउनुभयो। उहाँलाई नै यतिबेला विगतमा ढिकी जाँतोमा सङ्कर्ष गरिएका ती दिन समय कथाजस्तै लामे गरेको छ।

उहाँका पालामा गाउँमा नभएको नभै घर हुँदैन थियो। पछिल्लो समय ती साधन हराउन थालेपछि गाउँधरका वृद्धवृद्धलाई कुनै बेलाको कथाजस्तै भएको

हो। गाउँमा बिजुली बत्ती पनि आयो। साथै गाउँगाउँमा भिरिएको आधुनिक मिलको प्रयोग हुन थाल्यो। पहिलाको जसरी जोस जाँगर पनि उमेरसँगै घटेपछि ढिकीजाँतो गर्न असम्भव हुन पुग्यो। युवापुस्ताले ढिकीजाँतो बेवास्ता र आधुनिक प्रविधिको प्रयोग बढेपैरी परम्परागत कुटानीपिसानीका ती साधन लोप हुन थालेका हुन्।

दोरी गाउँपालिका-४ नेवार गाउँका ७६ वर्षीय चुद्धुर्दिमान श्रेष्ठले आफ्नो जीवनको धेरै वर्ष ढिकी कुटेर र जाँतो पिने र बिताउनुभयो। ढिकीमा कुटेको धाराको चामल, काउनो, साबा साथै जाँतोमा पिनिएको मकेको भात, कोदोको ढिँडो, फाँपरको रेटी तथा ढिँडोलगायतका खानेकुरा ढिकीजाँतोमा कुटेको र पिने गरेर परिवारलाई खुवाएर जीवन धान्दै आउनुभयो। उहाँलाई नै यतिबेला विगतमा ढिकी जाँतोमा सङ्कर्ष गरिएका ती दिन समय कथाजस्तै लामे गरेको छ।

उहाँका पालामा गाउँमा नभएको नभै घर हुँदैन थियो। पछिल्लो समय ती साधन हराउन थालेपछि गाउँधरका वृद्धवृद्धलाई कुनै बेलाको कथाजस्तै भएको

हो। गाउँमा बिजुली बत्ती पनि आयो। साथै गाउँगाउँमा भिरिएको आधुनिक मिलको प्रयोग हुन थाल्यो। पहिलाको जसरी जोस जाँगर पनि उमेरसँगै घटेपछि ढिकीजाँतो गर्न असम्भव हुन पुग्यो। युवापुस्ताले ढिकीजाँतो बेवास्ता र आधुनिक प्रविधिको प्रयोग बढेपैरी परम्परागत कुटानीपिसानीका ती साधन लोप हुन थालेका हुन्।

दोरी गाउँपालिका-४ नेवार गाउँका ७६ वर्षीय चुद्धुर्दिमान श्रेष्ठले आफ्नो जीवनको धेरै वर्ष ढिकी कुटेर र जाँतो पिने र बिताउनुभयो। ढिकीमा कुटेको धाराको चामल, काउनो, साबा साथै जाँतोमा पिनिएको मकेको भात, कोदोको ढिँडो, फाँपरको रेटी तथा ढिँडोलगायतका खानेकुरा ढिकीजाँतोमा कुटेको र पिने गरेर परिवारलाई खुवाएर जीवन धान्दै आउनुभयो। उहाँलाई नै यतिबेला विगतमा ढिकी जाँतोमा सङ्कर्ष गरिएका ती दिन समय कथाजस्तै लामे गरेको छ।

उहाँका पालामा गाउँमा नभएको नभै घ